

tuales. Hi panes quoties desunt, a Deo requirendi sunt. Merito autem tres quærentur, quia tres reficiendi veniunt: anima quasi vir, caro quasi conjux, spiritus velut utriusque vernaculus. Et notandum quod non ait: Da; sed *Commoda mihi tres panes*, quasi redditurus; quia sacerdos peccatori convertenti debet quidem gratiam divinitus impetrare, fructum vero ejusdem gratiæ non sibi debet, sed Deo referre.

SERMO LX (113).

De Christi itemque nostro descensu, et ascensu.

1. *Nemo ascendit in cælum, nisi qui de cælo descendit, Filius hominis qui est in cælo* (Joan. iii, 13). Dominus et Salvator noster Jesus Christus volens, nos docere quomodo in cælum ascenderemus, ipse fecit quod docuit, ascendit in cælum. Et quoniam ascendere non poterat, nisi prius descenderet; descendere autem eum vel ascendere **1192** non patiebatur divinitatis suæ simplicitas, quippe quæ nec minui potest, nec augeri, aut aliquo modo variari: assumpsit in unitatem suæ personæ naturam nostram, id est humanam, in qua descenderet et ascenderet; viamque nobis, qua et nos ascenderemus, ostenderet. Quod totum indicant sancti Evangelii verba proposita. In eo enim quod dictum est: *Nemo ascendit in cælum, nisi qui descendit*, assumptio humanæ naturæ exprimitur: in eo autem quod infertur, *qui est in cælo*, divinitatis suæ incommutabilitas ostenditur. In quibus verbis illud etiam innuitur, quod ipse sit via per quam ascendamus; ipse patria ubi maneamus: via scilicet transeuntibus, patria perveniuntibus. Manens itaque quod erat in natura sua, descendit et ascendit propter nos in nostra: attingens nimirum a fine usque ad fidem fortiter, et disponens omnia suaviter (Sap. viii, 1). Descendit siquidem quo inferius non decuit; ascendit quo celsius non potuit: ipsumque descensum egit fortiter, quia virtus erat; ascensum disposuit suaviter, quia sapientia erat. *Descendit* autem dictum est, non: *Cecidit*; quia qui cadit, sine gradu ruit; qui autem descendit, gradatim pedem ponit.

2. Sunt ergo gradus in descendendo, sunt in ascendendo. In descendendo primus quidem gradus est a summo cælo usque ad carnem; secundus, usque ad crucem; tertius, usque ad mortem. Ecce quousque descendit. Nunquid amplius potuit? Poterat jam certe rex noster dicere, et quasi quodam operis affectu clamare: *Quid ultra debui facere, et non feci?* (Isai v, 4). *Majorem hac dilectionem nemo habet, ut animam suam ponat quis pro amicis suis* (Joan. xv, 13). Vidimus descensum, videamus et ascensum. Sed et ille quoque triplex est, et ejus primus gradus gloria resurrectionis; secundus, potestas judicii; tertius, concessus ad dexteram Patris. Et de morte quidem meruit resurrectionem de cruce judicii, potestatem: ut, quoniam in illa injuste judicatus est, de illa juxtam obtineret judicii censuram, ipso post resurrectionem dicente: *Data est mihi omnis potestas in cælo et in terra* (Matth xxviii, 18).

(113) *Alias*, 18 ex Parvis.

A Ipsam vero servi formam, id est carnem, in qua passus et mortuus est, resuscitatum exivit super omnes cælos, et super omnes angelorum choros, usque ad dexteram Patris. Quid hac dispositione suavius, ubi mors absorbetur in victoria, ubi ignominia crucis vertitur in gloriam? ut de illa dicant sancti: *Absit mihi gloriari nisi in cruce Domini nostri Jesu Christi!* (Galat. vi, 14); ubi et ipsa carnis humilitas ex hoc mundo transit ad Patrem. Hac ascensione nihil sublimius, hoc honore nihil gloriosius dici potest aut cogitari. Sic per incarnationis suæ mysterium descendit et ascendit Dominus, relinquens nobis exemplum, ut sequamur vestigia ejus.

3. Sumamus et nos de mysterio ejus moribus nostris exemplum. Qui enim dicit se in Christo manere, debet sicut ipse ambulavit et ipse ambulare (I Joan. ii, 6). Descendamus per viam humilitatis, ponaturque nobis primus ejus gradus, id est primus profectus, nolle dominari; secundus, velle subjici; tertius, in ipsa subjectione quaslibet contumelias et injurias illatas æquanimitè pati. Primo gradu caruit in cælo Lucifer ille qui dixit in corde suo: *In cælum ascendam, super astra Dei exaltabo solium meum: sededo in monte testamenti, in lateribus aquilonis: ascendam super altitudinem nubium, similis ero Altissimo* (Isai. xiv, 13, 14). Hæc dicens irreparabiliter cecidit de cælo: et hoc ideo forte, quia omnino intolerabilis superbia est, velle dominari. Secundo gradu caruerunt primi homines in paradiso, qui, licet sua maluerint voluntate abuti quam Creatori subjici, non tamen præsumperunt cæteris suæ sortis dominari. Ideoque culpa eorum et poena longe exstitit dissimilis superbiæ atque ruinæ diaboli: unde et divina clementia quandoque meruerunt reparari. Tertium gradum non habent qui ad tempus credunt, sed in tempore tentationis recedunt.

4. Hæc dicimus, ut sciamus a quorum imitatione declinare debeamus. Nam et diabolus et homo, uterque ascendere præpostere voluit; hic ad scientiam; ille **1193** ad potentiam; ambo ad superbiam. Non sic ascendere velimus; quin potius audiamus Prophetam quærentem quomodo ascendendum sit. *Quis, inquit, ascendet in montem Domini? aut quis stabit in loco sancto ejus? Innocens manibus et mundo corde, qui non accepit in vano animam suam, nec juravit in dolo proximo suo* (Psal. xxiii, 3, 4). Ubi notandum quod triplicem gradum ascendendi constituit. Primus gradus est innocentia operis; secundus, munditia cordis; tertius, fructus ædificationis. Quos gradus miro modo invenimus in superioribus gradibus ascensionis. Ibi quippe fuerat tertius gradus, tolerantia injuriarum. Ipsa est enim quæ probat hujus ascensionis primum gradum, id est innocentiam operis. Ibi secundus fuerat patientia subjectionis: et ipsam operatur munditia cordis, quæ est secundus ascensionis gradus. Ad hoc enim doctores prelatos habemus, ut cor mundemus, dicente Domino: *Jam vos mundi estis propter sermonem quem locutus sum vobis* (Joan. xv, 3). Ibi etiam primus gradus fuerat

contemptus dominationis; hic tertius est fructus ædificationis. Quisquis autem dominari non appetit, is profecto fructuose præest cæteris instituendis.

SERMO LXI (114).

De quatuor montibus ascendendis.

1. *Quis ascendet in montem Domini?* (Psal. xxiii, 3). Ascendit quidem semel Christus corporaliter super altitudinem cælorum; sed et nunc ascendit quotidie spiritualiter in cordibus electorum. Si ergo volumus et nos cum eo ascendere, ascendendum nobis est in montes virtutum de vallibus vitiorum. Est autem gemina species ipsorum vitiorum. Alia enim sunt quæ nocent nobis, alia quæ proximis; illa flagitia, ista vocantur facinora: et hæc omnia dicuntur vallis lacrymarum, quia omni fletu fluvio plan-genda est vita peccatorum. De valle flagitiorum ascenditur ad montem castitatis triplici continentia, membrorum, sensuum, cogitationum. In prima continentia cohibetur actus, in secunda vitatur aspectus, in tertia resecuratur affectus. Item de valle facinorum ascenditur in montem innocentiae. Hic erigitur scala: *Quod tibi non vis fieri, alii ne facias* (Tob. iv, 16): et ponitur in ea triplex gradus timoris; vel ejus scilicet qui patitur, ne reddat talionem; vel superioris potestatis, ne inferat ultionem; vel interni judicis qui reddit unicuique secundum opera sua. Cum autem ad hunc montem ascenderint, jam justi sunt, et ex fide vivunt, sed necesse est eos secundum Apostolum persecutionem pati (II Tim. iii, 12).

2. Itaque confugiendum est de monte innocentiae ad montem patientiae: et hic quoque erigitur scala triplicis gradus. Primus est Domini passio; secundus, martyrum fortitudo; tertius, præmii magnitudo. Possunt sane gradus isti dici gradus pudoris; sicut in innocentia fuerunt gradus timoris. Et nota quod mons iste patientiæ secundum hos gradus est arduus, spinosus, aridus. Arduus, propter difficultatem imitandi passionem Domini; spinosus, propter aculeos tentationum quæ multiplicès sunt: damna scilicet rerum, contumeliæ verborum, cruciatus corporum in quibus sancti martyres examinantur; aridus, propter retributionem præmiorum, quæ non in hoc sæculo speratur, sed in futuro. Post hunc montem restat ei alius mons ascendendus, mons scilicet montium; ad quem cum pervenerit, jam in eo Deus requiescit. Unde scriptum est: *Factus est in pace locus ejus* (Pal. lxxv, 3). Sed et in hoc monte paci erigitur scala charitatis: unde Dominus dicit: *Quæcumque vultis ut faciant vobis homines, et vos facite illis* (Matth. vii, 12). Volumus siquidem retribuere nobis, volumus ignosci, volumus gratis dari.

1194 SERMO LXII (115).

De varia et vera sequela Christo.

Qui mihi ministrat, me sequatur (Joan. xii, 26). Quidam sunt qui non sequuntur Christum, sed fugiunt; alii non sequuntur, sed præeunt; nonnulli

(114) *Alias*, 19 ex Parvis.

(115) *Alias*, 22 ex Parvis. Sermones 20 et 21 exstant inter Sententias.

A sequuntur, sed non assequuntur; alii vero sequuntur, et consequuntur. Non sequuntur, sed fugiunt, qui necdum peccare desistunt, de quibus scriptum, est: *Omnis qui male agit odit lucem* (Joan. iii, 20); et propheta: *Ecce isti qui elongant se a te, peribunt* (Psal. lxxii, 27). Non sequuntur, sed præeunt, qui magistrorum sententiis suas præferunt. Quorum imaginem tenebat Petrus, cum pro salute nostra volentem pati Dominum increparet dicens: *Absit a te Domine non erit tibi hoc* (Matth. xvi, 22). Sequuntur, sed non assequuntur, qui segniter ac remisse agunt, vel usque ad finem non perseverantes de medio itinere revertuntur. Talibus dicit Apostolus: *Remissas manus et dissoluta genua erigite, et gressus rectos facite pedibus vestris, ut non claudicans quis erret, magis autem sanetur* (Hebr. xii, 12, 13). Sequuntur et consequuntur, qui viam humilitatis ejus devoto mentis affectu perseveranter imitantur. Hujusmodi vere sequuntur Dominum. *Qui mihi ministrat, me sequatur*, id est, me imitetur. Quo fructu? *Ut ubi sum ego, inquit, ibi sit et minister meus* (Joan. xii, 26). Fructus itaque hujus imitationis mansio est æternæ beatitudinis.

SERMO LXIII (116).

De tribus mediis recuperandæ beatitudinis a Christo præscriptis in illud: « Qui vult venire post me, » etc. (Luc. ix, 23.)

Qui vult, veniat post me, per me, ad me. Post me, quia veritas sum; per me, quia via sum; ad me, quia vita sum, *Qui vult venire post me abneget semetipsum, et tollat crucem suam, et sequatur me*. Tria proposuit Christus, Dei virtus et Dei sapientia, angelus magni consilii, animæ rationali ad imaginem Trinitatis factæ, scilicet servitatem, vilitatem, asperitatem. In abnegatione sui servitus; in toleratione crucis vilitas; in imitatione Christi de signatur asperitas: ut, quæ per inobedientiam de statu trinæ felicitatis ceciderat, humiliata afflictione trinæ miseriæ per obedientiam resurgat. Ceciderat enim a se ipsa, a societate angelorum, a visione Dei; id est, a libertate, a dignitate, a beatitudine. Audiat ergo consilium, ut abnegando semetipsam, id est propriam voluntatem, sui libertatem recuperet: tollendo crucem suam, id est carnem suam cum vitiis et concupiscentiis crucifigendo, per continentiae bonum recuperet societatem angelorum; sequendo Christum, id est ejus passionem imitando, recuperet claritatis ejus visionem; quia si compati-mur ei, et conregnabimus (Rom. viii, 17).

SERMO LXIV (116*).

De pretiosa vita et morte sanctorum.

1. *Pretiosa in conspectu Domini mors sanctorum ejus* (Psal. cxv, 15). Pretiosam in conspectu Domini mortem sanctorum ejus facit aliquando vita, aliquando causa, aliquando vita simul cum causa. In confessoribus, qui in Domino moriuntur, facit pre-

(116) *Alias*, 23 ex Parvis.

(116*) *Alias*, 24 et 25 ex Parvis.

tiosam vita. In martyribus, qui pro Domino moriuntur, facit eam pretiosam aliquando sola causa, aliquando causa pariter et vita. Et illa quidem mors pretiosa est, quam commendat vita; pretiosior quam, facit causa; pretiosissima vero quam prævenit vita simul cum causa.

2. Porro tria sunt quæ sanctam faciunt hominis vitam: victus sobrius, actus justus, sensus pius. Victus sobrius erit, si continenter, si socialiter, si obedienter, id est caste, charitative, humiliter vixerimus. Per continentiam enim castitas, per socialitatem charitas, per obedientiam humilitas acquiritur. Et hæc est virtus, quæ animam perfecte Deo subditam, sub umbra alarum **1195** ipsius secure facit vivere. Actus justus erit, si fuerit rectus, discretus, fructuosus. Rectus per bonam intentionem, discretus per mensuram possibilitatis, fructuosus per utilitatem proximorum. Sensus pius erit, si fides nostra Deum sentit summe potentem, summe sapientem, summe bonum: ut per ejus potentiam, nostram credamus adjuvari infirmitatem; per ejus sapientiam, nostram credamus corrigi ignorantiam; per ejus bonitatem, nostram credamus dilui iniquitatem. Tria sunt quæ mortem sanctorum faciunt pretiosam, quies a labore, gaudium de novitate, securitas de æternitate.

SERMO LXV (117).

De connexionione triplicis parabole apud Matthæum XIII, 44-48: « Simile est regnum cælorum thesauro abscondito in agro, » etc.

1. Triplicem nobis commendat gradum parabola triplicis lectionis unius. Ager est corpus. Huic dum adhuc dominantur passiones desideriorum, jacet incultus, et obnoxius maledicto, spinas et tribulos germinat; quid intus lateat ignoratur. Quis enim eo tempore idoneum reputet ferre dignos pœnitentiæ fructus? Quid tam insipienter exponis, anima, corpus tuum? Nescis quid absconditum sit in eo? Quid, nisi regnum cælorum? Invenire est in eo salutis opera, quibus regnum cælorum poteris adipisci. Eme ergo agrum, et a concupiscentiis tuis tibi vindica corpus tuum, dato nimirum pretio fomentis et occasionibus ipsarum concupiscentiarum.

2. Ubi vero thesaurum effoderis, esto jam negotiator, et pretiosas margaritas quære. Si pretiosissimam unam inveneris, etiam tunc vende quidquid habes, et eme eam. Quæ est tamen una tam pretiosa? Neque enim mirum si pro thesauro vendidit quæcunque habebat, id est pro divitiis salutis et peccata et peccati fomenta deseruit. Hæc quippe sola prius habebat. Nunc autem, ubi thesaurum hunc reperit, quomodo quærit bonas margaritas, et pro una omnia vendidit? Ego unam hanc nihil aliud quam unitatem arbitror esse. Quærit autem bonas margaritas, qui in opere salutis suæ non est contentus inferioribus bonis, sed summa quæque et excellentiora perquirat. Nihil ergo pretiosius inveniens unitatem,

(117) *Alias*, 26 ex Parvis.

non parcat omnibus cæteris propter eam: jejuniis, vigiliis, orationibus audacter præferat unitatem.

3. Volo autem, ut in ea quoque sic maneat, non quasi unus ex omnibus, sed quasi cum omnibus unus. Latum expandat sium, ex omni genere affectionum claudat intra viscera sua, omnibus omnia fiat, et congaudere paratus et compati: gaudere cum gaudentibus, flere cum flentibus. Erit enim cum ad littus veniens, malos pisces a sagena charitatis excludet, et quidquid molestum est, foras mittetur.

SERMO LXVI (117 *).

De octo beatitudinibus oppositis totidem peccatis.

1. Eodem ordine quo præcessit culpa, subsequuta est etiam culpæ medicina. Primum peccatum est factum in cælo per superbiam prævaricatoris angeli, qui dixit in corde suo: *In cælum conscendam, super astra Dei exaltabo solium meum: sedebo in monte testamenti, in lateribus aquilonis: ascendam super altitudinem nubium, ero similis Altissimo* (Isai. XIV, 13, 14). In se ipso tumuit, et de sorte beatorum spirituum ejectus, cælorum regnum amisit. Contra hoc peccatum dictum est: *Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum cælorum* (Matth. V, 3). Secundum peccatum commissum est per inobedientiam mulieris in paradiso (Gen. III, 6). Ex hoc peccato facta est caro rebellis spiritui, ut, quoniam spiritus ejus non fuit subjectus Creatori, nec caro sit subjecta spiritui. Contra hoc est dictum: *Beati mites, quoniam ipsi possidebunt terram* (Matth. V, 4). Horum duorum peccatorum comprehendit Dominus medicinam, dicens: *Discite a me quia mitis sum et humilis* **1196** corde (Matth. XI, 29). Tertium peccatum fuit, quod ipsa mulier virum quoque secum traxit in culpam (Gen. III, 6). Debuit quidem illa peccatum suum deslere, nec addere peccatum peccato; sed in hoc se putavit habere consolationem, si virum faceret peccati sui participem. Quodammodo enim naturale est unumquemque velle, sive in vitiis, sive in virtutibus, associare sibi consortem. Contra hoc peccatum est istud remedium: *Beati qui lugent, quoniam ipsi consolabuntur* (Matth. V, 5).

2. Quartum peccatum commisit Adam, qui consensit (Gen. III, 6). Adam enim, sicut ait Apostolus, *non est seductus; mulier autem seducta in prævaricatione fuit* (I Tim. II, 14). Illa per ignorantiam, iste peccavit per infirmitatem. Peccavit autem nimis diligendo uxorem, non quia ejus voluntatem fecit, sed quia eam voluntati prætulit divinæ. Undo et a Domino ei dictum est: *Pro eo quod obedisti voci uxoris tuæ plus quam meæ, maledicta terra in opere tuo* (Gen. III, 17). Justum quippe erat ut illius magis voluntatem faceret, cui plus debebat. Quis vero ambigit plus eum debere conditori, quam uxori? Si quidem uxori erant astrictus tantum per amorem, Deo autem per timorem simul et amorem. Plus ergo debuerunt valere duo vincula ad tenendum eum erga Dei præceptum, quam unum tantum erga conjugis

(117 *) *Alias*, 27 ex Parvis.

affectum. Contra hoc quartum peccatum adhibitum est remedium: *Beati qui esuriunt et sitiunt justitiam, quoniam ipsi saturabuntur* (Matth. V, 6). Habuit quidem Adam justitiam, a justo Deo creatus justus; sed quia non eam ex libero arbitrio direxit, facile ab ea per idem liberum arbitrium defluxit. Quo contra dicitur per Psalmistam de Christo: *Dilexisti justitiam, et odisti iniquitatem* (Psal. XLIV, 8). Quintum æque peccatum commisit, qui propriam culpam retorsit in uxorem, cum ait: *Mulier quam dedisti mihi sociam, dedit mihi de ligno, et comedi* (Gen. III, 12). Primo quidem crudelis in se, qui peccatum suum excusavit; secundo in uxorem, quam accusavit. Et utique satis sumpta est digna de peccato vindicta, quando eam accusavit, ejus amore peccavit. Contra hoc peccatum dictum est: *Beati misericordes, quoniam ipsi misericordiam consequentur* (Matth. V, 7).

3. Sextum peccatum fecit Eva quæ, cum increparetur a Domino cur hoc fecisset, respondit ei: *Serpens decepit me, et comedi* (Gen. III, 13). Sic declinavit et ipsa in verba militiæ, ad excusandas excusationes in peccatis (Psal. CXL, 4), refundens culpam in serpentem, quasi immunis a crimine, cum nil obfuisset suggestio serpentis, si illa negasset assensum propriæ voluntatis: et forte præcessit in ea aliquis motus superbiæ, unde seduci meruit a serpente. Contra quod dictum est: *Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt* (Matth. V, 8). Septimum peccatum factum est extra paradysum, quando Cain consurrexit adversus Abel fratrem suum, et interfecit eum (Gen. IV, 8). Ex eo jam tempore inveteratum est ut mali insurgant in bonos, et opprimant eos. Hujus peccati remedium est illud: *Beati pacifici, quoniam filii Dei vocabuntur*. Quod si ab infestatione cessare noluerint iniqui, patienter tolerant eos justis, audientes consolationem quæ sequitur, et dicit: *Beati qui persecutionem patiuntur propter justitiam, quoniam ipsorum est regnum cælorum* (Matth. V, 9, 10). Ecce quam necessarius fuit adventus Christi, qui carnem subjiceret spiritui, hominem pacificaret sibi, Deum reconciliaret homini.

SERMO LXVII (118).

De duplicibus legis præceptis, moralibus et figuratibus.

1. Lex per Moysen data est, gratia et veritas per Jesum Christum facta est (Joan. I, 17). Duplex in lege veteri præceptorum genus invenio. Sunt enim moralia quædam, ut est: *Non concupisces; Non adulterabis; Honora patrem tuum* (Exod. XX, 17, 14, 12), et his similia. Sunt etiam figurativa et umbratilia quædam, ut est taurorum immolatio, et sanguis hircorum. Verumtamen carnalis ille populus nec illa implere poterat, nec in his obtinere salutem. Unde et Salvator in Evangelio legis præcepta impropereat Pharisæis, quod propter traditiones suas irrita facerent Dei mandata (Marc. VII, 13), ipso sine dubio, in quibus esset ædificatio **1197** morum. Nam de

(118) *Alias*, 28 ex Parvis.

cæteris ipse loquitur per prophetam: *Dedi eis præcepta non bona* (Ezech. XX, 25): ipsa plane, in quibus esset umbra futurorum. Quæ enim consequentia rationis, ut homine peccante aries multaretur, et diceret cum propheta: *Quæ non rapui, tunc exsolvebam?* (Psal. LXVIII, 5.) Merito sane non bona præcepta populus non bonus accepit, dicente Propheta: *Cum sancto sanctus eris, et cum perverso perverteris* (Psal. XVII, 26). Noverat enim Judæorum corda carnalia: nude et carnalia eis tradidit sacramenta, quæ non possent juxta conscientiam perfectum facere servientem in justitiis carnis. Venit proinde plenus gratia et veritate Christus Dominus noster, ut ex hoc jam moralia quidem impleantur per gratiam: quæ vero umbratilia et mystica fuerant, revelata veritate deinceps non ad litteram observerentur, sed secundum spiritum spiritualiter intelligantur. Propterea jam non aries vel taurus homine peccante mactatur, sed viva corporis hostia, rationale et acceptabile sacrificium, in jejuniis et laboribus veniam meretur pariter et gratiam.

Sermo 68, seu 29 ex Parvis, cum in nullo differat a sermone 32 de Diversis, hic consulto omissus est.

SERMO LXIX (119).

De triplici renovatione triplicis vetustatis.

1. Sicut portavimus imaginem terreni hominis, portemus et imaginem cælestis (I Cor. XV, 49). Duo homines sunt, vetus et novus: Adam vetus, Christus novus. Ille terrenus, iste cælestis; illius imago vetustas, istius imago novitas. Est autem triplex vetustas, et econtrario triplex novitas. Est enim vetustas in corde, in ore, in corpore: in quibus tribus modis peccavimus, cogitatione, locutione et opere; in corde sunt desideria carnalia et sæcularia, id est amor carnis, et amor sæculi. Similiter in ore est gemina vetustas, arrogantia et derogatio. Item gemina in corpore, flagitia et facinora. Hæc omnia sunt imago veteris hominis, et hæc omnia renovanda sunt in nobis. Si non esset vetustas in corde, non diceret Apostolus: *Renovamini spiritu mentis vestræ, et induite novum hominem, qui secundum Deum creatus est in justitia et sanctitate veritatis* (Ephes. IV, 23, 24). Item si non esset vetustas in ore, non diceret Scriptura: *Recedant vetera de ore vestro* (I Reg. II, 3). Et apostolus dicit: *Omnis sermo malus non procedat de ore vestro, sed qui bonus est, ad ædificationem fidei, ut det gratiam audientibus* (Ephes. IV, 29). Sed et de vetustate corporis mentionem facit, cum dicit: *Sicut exhibuistis membra vestra servire immunditiæ et iniquitati ad iniquitatem*. De cujus renovatione etiam subjungit: *Ita nunc exhibete membra vestra servire justitiæ in sanctificationem* (Rom. VI, 19).

2. Renovetur ergo cor nostrum a carnalibus et sæcularibus desideriis; ut exclusis illis introducatur amor Dei, et amor patriæ cælestis. Recedant ab ore nostro arrogantia et derogatio; et succedant pro his vera peccatorum nostrorum confessio, et

(119) *Alias*, 30 ex Parvis.

bona de proximo aestimatio. Pro flagitiis et facinoribus, quæ vetustas est corporis, assumatur continentia et innocentia, ut scilicet contrariis virtutibus contraria vitia depellantur. Hanc supradictam renovationem facit Christus habitans in nobis per fidem, sicut ipse ait: *Ecce nova facio omnia* (Apoc. XXI, 5). Unde et ad sponsam loquitur in Canticis: *Pone me ut signaculum super cor tuum, ut signaculum super brachium tuum* (Cant. VIII, 6). Habitans igitur in corde est sapientia, habitans in ore veritas, habitans in corpore iustitia.

SERMO LXX (120).

De vigilantia et sollicitudine curandæ salutis.

Spectaculum facti sumus mundo, et angelis et hominibus (I Cor. IV, 9). Ita plane, et malis, et bonis pariter. Illos enim sollicitat invidiæ passio, istos compassio misericordiæ, ut in nos incessanter intendant: illi quidem defectum nostrum, isti profectum desiderantes. Nimirum in probatione sumus, inter paradysum et infernum interim medii, velut inter claustrum et sæculum constituti. Diligenter consideratur utrinque quid agimus, utrinque dicitur: O si ad nos transeat! intentione quidem dissimili, sed non dispari forsitan voluntate. Quod si ita omnium oculi in nos, nostri quo abierunt, aut quare soli ipsi recesserunt a nobis? A dextris siquidem et a sinistris tanto studio circumspicere, soli dissimulamus inspicere vitam nostram, soli nosmetipsos negligimus intueri: nec verentes deceptorios, nec administratorios saltem spiritus reverentes. *Me expectant iusti, donec retribuas mihi* (Psal. CXLI, 8). Et item: *Me expectaverunt peccatores ut perderent me* (Psal. CXVIII, 95). Hinc mihi gehenna, inde corona paratur; et inter hanc atque illam medium nugarum libet, oscitare delectat? usque adeo nec trahor desiderio, nec periculo terreor, nec cupidus plane, nec pavidus, in quibus magis fuerat necessarium: perniciosissime insensibilis ad utrumque. Exurgamus aliquando, fratres, nec in vano accipiamus animas nostras, pro quibus alii tanto zelo vel in bonum vigilant, vel in malum. Non est res parva, quam sic insectantur hostes, cives sic præstolantur.

SERMO LXXI (121).

Servitutis Egyptiacæ cum servitute diaboli comparatio.

1. Integra et perfecta moralitas in duobus præcipue consistit, in evitandis vitiis, et appetendis virtutibus; quoniam non sufficit a malo abstinere, si non et bonum faciamus. Inde Psalmista: *Declina a malo, et fac bonum* (Psal. XXXVI, 27). Fugiamus ergo vitia, amplectamur virtutes. Historias igitur summam delibantes, moralitatis fructus decerpamus. Fames coegit Israel intrare in Ægyptum (Gen. XLII, XLVI); statim reperit ibi novum dominum, et de libero servus efficitur. Ex illius regionis inhabitacione redigitur sub potestate Pharaonis, qui masculos

(120) *Alias*, 32 ex Parvis, sermonibus 32 et 33 in (121) *Alias*, 34 ex Parvis, sermonibus 32 et 33 in

A præcepit interfici, feminas reservari. Israel operibus luti et lateris duriter affligitur (Exod. I); Pharaon paleas ministrat laborantibus: fames coegit.

2. Non fames panis, neque sitis aquæ, sed audieudi verbum Dei, compellit multos intrare Ægyptum. Hoc verbum Dei est lux vera, quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum (Joan. 9). Unde Psalmista: *Præceptum Domini lucidum, illuminans oculos* (Psal. XVIII, 9). Qui hanc lucem sequitur, non ambulat in tenebris, sed habet lumen vitæ. De luce præceptorum transitur ad lumen præmiorum. Qui hujus divini verbi patitur egestatem, cogitur intrare Ægyptum, id est tenebras. Involvitur enim tenebris ignorantiae, et subjacet dominio Pharaonis, id est diaboli, qui priiceps est Ægypti, hoc est tenebrarum, juxta illud Apostoli: *Non est nobis colluctatio adversus carnem et sanguinem, sed adversus principes et potestates, adversus mundi rectores tenebrarum harum, contra spiritualia nequitiae in caelestibus* (Ephes. VI, 12). Sub jugo Pharaonis fiunt lutea opera, id est dissoluta et sordida. Ab ipso dantur paleæ, id est leves cogitationes. Palearum est leviter accendi, et in momento consumi. Sicut malæ cogitationes a diabolo immisæ cito in mentibus nostris ascendunt, carnis mollitiæ consentiente. Sed si viriliter studeamus resistere, Deo juvante, protinus exstinguuntur. Paleis accensis coquebatur lutum, et solidabatur in lateres: et pravæ cogitationes, quæ sunt lutum, paleis delectationis accenduntur. Quæ cum transeunt in actum, tunc decoquantur; cum vero ducuntur in consuetudinem, tunc solidantur.

SERMO LXXII (122).

De via impiorum et via Domini.

1. *Beatus vir, qui non abiit in consilio impiorum* (Psal. I, 1). Pii sunt qui in Deum credunt; et ipsum colunt. Est enim pietas cultus Dei (Job. XX, juxta LXX). Hic autem cultus in tribus consistit, fide, spe et charitate, quæ sunt invisibilia. His tribus carent impii, qui eum non colunt; et quorum consilium est visibilia invisibilibus, terrena caelestibus præponere. Horum caput et princeps est diabolus qui primus a pietate recessit, et impius factus etiam homines in paradiso positos, ab eadem pietate fraude sua dejecit, **1199** volens eos habere socios sui erroris, et participes iniquitatis. Ille enim Evam seduxit, et illa virum sibi subdidit. Similiter adhuc dæmon suggerit carni, caro spiritui, et fit impiorum consilium. Dicunt enim sibi invicem: *Omnium nostrum sit unum marsupium* (Prov. I, 14). Ponunt ergo in memoria, quasi in marsupio, quisque obolum suum dæmon scilicet suggestionem, caro delectationem, spiritus consensum. Inde, tanquam de symbolo, comparant sibi victum competentem: caro quidem combustionem, ignem scilicet qui non extinguitur; spiritus malam conscientiam, id est vermem qui Sententiarum numerum redactis.

(122) *Alias*, 35, ex Parvis, sermonibus 32 et 33 in

non moritur; dæmon autem emit utriusque sanguinem.

2. Ad hoc consilium impiorum itur quatuor modis. Quidam enim trahuntur inviti, alii attrahuntur illecti, alii seducuntur ignari, alii sequuntur spontanei. Istis necessariae sunt quatuor virtutes, per quas armati resistent, ne in consilio eant. Inviti necessaria est fortitudo, qua resistent usque ad mortem minis, cruciatibus, et damnis. Illi qui attrahuntur illecti, indigent temperantia, quæ reprimit illicita desideria, nec cedit promissionibus, nec emollitur blanditiis. Illis qui seducuntur ignari, est opus prudentia, quæ ab inutilibus inutilia discernit, et docet quid teneendum, quidve rejiciendum sit. Justitia indigent illi qui sequuntur spontanei. Justitia est rectitudo voluntatis, quæ nec amat peccare, nec peccato consentire. Justitia et fortitudo sedem habent voluntatem; quia voluntas justa debet esse, et fortis. Est autem justitia ordinata hoc modo, scilicet mala respiciens, bonis meliora præponens. Hanc non videtur habuisse Adam, qui malo consentiens, quod utile erat deseruit. Prudentia et temperantia sedem habent in ratione; quia ratio prudens debet esse, et temperata. Est quippe prudentia, ratio docta, scilicet a gratia, vitare contagia injustitiæ propter justitiam. Vitat quidem non solum injustitiam apertam, sed etiam illa quæ sunt aliquo modo contra justitiam, attendens non quod licet, sed magis quod expedit: vitans divitias et quædam alia, non quia illicita, sed quia justitiæ solent esse impedimenta. Sed propter quosdam qui ex hypocrisi hoc faciunt, additur, *propter justitiam*. Justitia est perfectio animæ rationalis. Aliæ virtutes sunt ad ejus acquisitionem vel conservationem, fortitudo, temperantia, prudentia, quæ justitiam conservant, ne amittatur aut minuatur. Postquam vero perfecta esse justitia, et transit in affectum cordis, item est quod illa tria; quia fortis est, prudens, temperata.

3. *Qui non abiit*. Abire pertinet ad illos qui sunt inconstantes, et leviter possunt impelli. Quod quidam volentes evitare, fiunt evidenter obstinati, nullius consilio acquiescentes, propositum suum immobiliter tenentes: et ideo adjunctum est, et *non stetit*; scilicet, ut nec levis sit, nec obstinatus. Via peccatorum est mundus, vel propria voluntas, quæ est superbia, ex qua omnia mala, sicut ex communi sunt bona. *Et in cathedra pestilentiae non sedit*. Sedit, qui docet exemplo suo faciens peccare alios. Cathedra est hæc, et quatuor pedibus subsistit. Primus pes est malitia; secundus, contemptus Dei; tertius, irreverentia; quartus, astutia. Malitia est amare malum, et saporem mali habere; et malum, quia malum est diligere, sicut facit diabolus, et nonnulli iniqui. Sed quia fit aliquando, ut tales timeant Deum non timore bono, sed ne incurrant vel damnum rerum, vel corporis cruciatum: ut amplius fiant mali, contemnunt et ipsum Deum; et fit secundus pes contemptus Dei. Item posset fieri ut malum amarent, Deum contemnerent, sed inhiberet eos pudor hominum cum quibus habitant: ideo ad

augmentum mali sequitur tertius pes irreverentia, ut nec Deum timeant, nec homines revereantur. Ad consummationem vero malitiæ adest quartus pes astutia, ut sciant uti tribus prædictis, miscentes oleo venenum, et melli acetum. Eminens pars cathedræ, cui sedens inhæret, est potentia. Si enim potens est qui prædicta habet, tunc plurimum nocet: vel si potentem sibi allicere potest, quem consilio suo seducat, et ad malum impellat. **1200** Deinde apponitur pulvinar, ut suaviter sedeat. Pulvinar fit de levibus pennis avium, significans vanam gloriam, et favorem popularem, quibus homines delectati extolluntur. Scabellum pedibus supponitur, ne terram tangant. Tales enim nonnulli terrenas actiones non faciunt, sed spirituales simulant, ut magis decipiant. Horum doctrina est quasi pestilentia, multa loca occupans et vastans.

4. *Sed in lege Domini voluntas ejus*. Superiori versu dictum est quid sit respendum; in hoc autem dicitur quid sit appetendum. In illo dictum est tanquam *declina a malo*; hoc autem, *et fac bonum* (Psal. XXXVI, 27); quod utique est ambulare in lege. Sed quoniam hæc via agitur non gressu corporis, sed affectu mentis; ideo dictum est: *In lege domini voluntas ejus*. Velle enim, teste beato Gregorio, mente ire est. Per hanc viam incedunt, et quasi quemdam cursum ducunt tria genera hominum, servus, mercenarius, filius. Trahunt autem eundem cursum jumenta, quorum nomina sunt, comminatio et promissio. Super comminationem servus sedet, super promissionem mercenarius. Horum uterque trahit currum, alter timore, alter cupiditate; et uterque propriis stimulis impellitur. Solus filius, qui nec timore quatitur, nec illicitur cupiditate, sed spiritu dilectionis agitur, sine labore aut læsione vehitur in curru: *Quicumque enim spiritu Dei aguntur, hi filii sunt Dei* (Rom. VIII, 14). Habet etiam currus ille quatuor rotas, illas scilicet quatuor animi affectiones notissimas, amorem et lætitiæ, timorem et tristitiæ. Amant enim reprobi temporalia, et lætantur cum male fecerint; sed hunc amorem et hanc lætitiæ sequitur timor et tristitia sempiterna. Electi vero, quibus dicitur: *Mundus gaudebit, vos autem contristabimini, sed tristitia vestra vertetur in gaudium* (Joan. XVI, 20); ponunt primas rotas timorem et tristitiæ, posteriores amorem et lætitiæ. Ipsi enim commutatur timor in charitatem, tristitia in lætitiæ sempiternam.

5. Notandum autem, quod hæc via legis Domini consummatur sex diebus. Et prima quidem dicta est gemitus cordis; secunda, confessio oris; tertia, largitio propriæ possessionis; quarta, labor corporis; quinta, abnegatio propriæ voluntatis, sexta, contemptus mortis. In septima fit quies ab omnibus prædictis, sperans octavam resurrectionis. *Et in lege ejus meditabitur die ac nocte*. In quocumque statu sit homo positus, nunquam recedendum est illi a lege Domini, sed semper in die honorum non immemor sit malorum, et in die malorum memor

sit semper bonorum. Potest etiam per diem et noctem contemplativa et activa vita intelligi, quæ ambæ continentur in lege Domini.

SERMO LXXIII (123).

De insipientia hominum non timentium nec diligentium Deum.

Dixit insipiens in corde suo: Non est Deus (Psal. xiii, 1). Deus, licet unus sit, et unum sit, tamen non sui varietate, sed animi nostri mutatione, gustantibus nobis diversos videtur habere sapes. Sapit enim timenti, justitiam et potentiam; sapit amanti, bonitatem et misericordiam. Unde et alibi ait idem iste propheta: Semel locutus est Deus, duo hæc audivi; quia potestas Dei est, et tibi, Domine, misericordia (Psal. lxi, 12, 13). Idem quippe est audire hoc, quod gustare; quia utrumque fit una et simplicissima mente. Itaque semel locutus est Deus, quia unum genuit Verbum. Cæterum non per unum Verbum duo hæc audimus sive sapimus, quia potestas Dei est, et tibi, Domine, misericordia. At is quidem penitus insipiens est, cui nec timorem Deus sapit, nec amorem. Discat quantum vult; ego sapientem non dixerim, dum nec timebit, nec diliget Deum. Quomodo enim dixerimus in sapientia consummatum, quem video nec initiatum? Nam initium sapientiæ timor Domini (Psal. cx, 9); consummatio amor: media sibi vindicat spes. Cui ergo nec justitiam sapit Deus per timorem, nec misericordiam per amorem: is plane dicit in corde suo: Non est Deus. Deum enim non putat, quem nec justum, nec pium reputat.

1201 SERMO LXXIV (124).

De corruptione hominum.

Corrupti sunt, et abominabiles facti sunt in studiis suis; non est qui faciat bonum, non est usque ad unum (Psal. xiii, 1). Habet anima corruptionem suam, habet et corpus suam. Corruptio animæ tripartita est; quadripartita est corporis. Corpus siquidem constat ex quatuor elementis: anima vero in triplici vi subsistit. Est enim rationalis, concupiscibilis, irascibilis. Rationalis; cujus sanitas est cognitio veritatis, corrumpitur superbia. Corrupta autem fallitur duobus modis: in cognitione sui et cognitione Dei. Concupiscentiam corrumpit vana gloria, iram invidia. Corruptio corporis dicitur abominatio; et fit quatuor modis, secundum quatuor elementa ex quibus constat. Quatuor enim sunt quæ corpus corrumpunt, curiositas, loquacitas, crudelitas, voluptas. Sunt autem quatuor partes corporis, in quibus singulis maxime vigent singula elementa. Nam in oculis est ignis: in lingua, quæ vocem format, aer: in manibus, quarum proprie tactus est, terra: in membris genitalibus, aqua. Has quatuor partes corrumpit illa quadripartita pestis: oculos scilicet curiositas, linguam loquacitas, manus crudelitas, genitalia voluptas. Sic fiunt homines corrupti et abominabiles, corrupti in anima, abominabiles in corpore; cor-

(123) Alias, 36 ex Parvis.

(124) Alias, 37 ex Parvis.

(125) Alias, 38 ex Parvis.

rupti coram Deo, abominabiles coram hominibus. Non est qui faciat bonum, non est usque ad unum. Quatuor genera sunt hominum, quorum omnium nullum est quod faciat bonum, nisi unum. Quidam enim sunt qui Deum nec intelligunt, nec requirunt; et hi mortui sunt. Alii intelligunt quidem, sed non requirunt; et hi impii sunt. Alii requirunt, non autem intelligunt; et hi fatui sunt. Alii vero et intelligunt, et requirunt; et hi sancti sunt: de quibus solis dici potest quia ipsi sunt qui faciunt bonum.

SERMO LXXV (125).

De penitentia in mortem non differenda.

Multiplicatæ sunt infirmitates eorum, postea acceperunt. Quid dissimulant homines in vita sua agere penitentiam, et extrema de confessione presumunt? Quomodo sub unius horæ articulo revocari posse æstimant omnia animæ membra, ejus concupiscentiæ et desideria per totum mundum sparsa sunt, et ubique terrarum velut quodam visco tenentur? Non dico, ait Dominus, quin et talium salvem aliquos; potens sum enim in momento omnia revocare; sed non congregabo conventicula eorum de sanguinibus (Psal. xv, 4), id est, qui in sanguine perseverant, donec multiplicatis infirmitatibus deserantur a peccatis, antequam deserant ea. Non magna talium conventicula congregabo. Si bene memini, in toto canone Scripturarum unum latronem invenies sic salvatum. Noli ergo huic tam periculosæ expectationi credere temetipsum. Et quidem spiritus non modo ubi vult, sed quando vult, spirat (Joan. iii, 8); nec ei difficile est de subito perfectam dare contritionem cordis, quam vix multo tempore alii consequuntur: sed unde scis quod tunc tibi ita subvenire velit, quem tu interim sic repellis? Benignus quidem est spiritus sapientiæ: sed non liberabit maledictum a labiis suis (Sap. i, 6). Audi quis ille sit: Maledictus qui peccat in spe.

SERMO LXXVI (126).

De necessitate et commendatione divinæ gratiæ.

Prævenisti eum in benedictionibus dulcedinis (Psal. xx, 4). Triplex nobis necessaria est benedictio, præveniens, adjuvans, et consummans. Prima misericordiæ, secunda gratiæ, tertia gloriæ. Prævenit misericordia conversionem, adjuvat gratia conversationem, perficit gloria consummationem. Nisi trinam hanc benedictionem dederit Deus, non poterit dare terra nostra fructum salutis. Neque enim aut inchoare bonum, donec a misericordia præveniamur; aut agere bonum, donec adjuvemur a gratia aut consummari in bono possumus, donec gloria repleamur. Verum in his tribus non immerito dulcius sapit ea, quæ non modo immeritos, 1202 sed et male meritos prævenit: ut dum adhuc filii sumus iræ, et operamur opera mortis, ipse cogitet super nos cogitationes pacis, et ne petentibus quidem, imo et impetentibus (127), non invocantibus,

(126) Alias, 39 ex Parvis.

(127) Alias, penitentibus quidem, imo et impetentibus.

sed provocantibus; non interpellantibus, sed etiam repellentibus, spiritum bonum, spiritum vitæ, adoptionis spiritum largiatur. Quid illi animæ dulce sapiat, cui misericordia tanta non sapit? Merito proinde benedicto dulcedinis nominatur ea quæ prævenit; quia quæ adjuvat, fortitudinis: quæ consummat, plenitudinis est.

SERMO LXXVII (128).

De varia sorte hominum cognoscentium et non cognoscentium Deum, item cognitorum et non cognitorum a Deo.

Populus quem non cognovi, servivit mihi (Psal. xvii, 45). Non esset magnæ admirationis, si populus a Deo cognitus serviret illi. Cum vero incognitus illi serviat, et in auditu auris obediat, magnæ laudi ascribendum est. Ex hoc genere cognitorum et non cognitorum, et cognoscentium et non cognoscentium, sunt quatuor differentiæ. Quidam enim sunt qui a Deo cognoscuntur, et Deum cognoscunt; alii non cognoscuntur, nec cognoscunt: alii cognoscuntur quidem, sed ipsi non cognoscunt: alii non cognoscuntur, et tamen cognoscunt. Cognoscere Dei, est felicem facere: cognoscere hominis, est gratias agere. Qui ergo cognoscuntur a Deo, et Deum cognoscunt, sancti angeli sunt; qui ab eo felices facti, ejus laudibus semper vacant, et obsequiis deserviunt. Qui nec cognoscuntur, nec cognoscunt, pauperes sunt necessarii; quos nec rerum temporalium copia ditat, nec beatificat servitus divina. Qui autem cognoscuntur sed non cognoscunt, divites sunt hujus sæculi; qui acceptis quidem opibus affluunt, sed carnalibus desideriis hujus sæculi pressi, nunquam ad cælestia cor suspendunt. Qui vero non cognoscuntur et cognoscunt, pauperes sunt voluntarii; quos nec tribulatio, nec angustia, nec alia quæcumque pericula possunt separare a charitate Dei. Et hi nimirum multis modis probantur adversis, durisque fatigantur tribulationibus, sicut scriptum est: Vasa figuli probat fornax, et homines justos tentatio tribulationis (Eccli. xxvii, 6). Ex quorum item persona loquitur psalmus: Deus, Deus, meus, respice in me; quare me dereliquisti? Nunquid non incogniti videntur, qui orant ut respiciantur? Verumtamen licet derelicti videantur, ipsi tamen Deum cognoscunt; et ex persona cognoscentium statim in eodem psalmo subinfertur: Deus meus, clamabo per diem, et non exaudies; et nocte et non ad insipientiam mihi (Psal. xxi, 2, 3). De his ergo vox divina dicit: Populus quem non cognovi, servivit mihi. Ac si aperte diceret angelis suis: Quid, si vos mihi servitis, quos felices facio, quandoquidem illi mihi serviunt, quos in sua paupertate derelinquo? Et quid, si vos mihi obeditis qui faciem meam videtis, cum et illi obediant, qui me tantum audiunt, et non vident? Vident quippe angeli, audiunt homines. Audiunt scilicet et obediunt, et quandoque similes angelis facti, me-

(128) Alias, 40 ex Parvis.

(129) Alias, 42 ex Parvis. Exstat 51 inter Sententias.

reantur ipsi quoque videre. Itaque auditus est meritum videndi visio præmium audiendi. Et prius est audire, videre posterius, sicut scriptum est: Audi, filia, et vide (Psal. xlv, 11). Quisquis ergo in futuro Deum videre desiderat, profecto necesse est ut in præsentibus prius Deum audiat, et in auditu auris obediat.

SERMO LXXXVIII (129).

De differentia tabernaculi, atrii, domus.

Tria sunt tabernacula, atria, domus. In tabernaculis sunt omnes justi in carne viventes et laborantes; quia tabernacula laborantium sunt et militantium. Tabernaculum vero habet tectum, sed fundamento caret, et portabile est; quia justi in præsentibus non sunt fundati, sed inquirunt civitatem desursum fundamenta habentem. Fides etiam eorum, quæ est fundamentum, non est in terrenis, sed in Domino. Tectum habent, id est, munimentum gratiæ et protectionem. Atria sunt domui vicina, amplitudinem habentia. In illis sunt animæ sanctæ corporibus exutæ, quæ in latitudine sunt, deposita carnis angustia. Atria habent fundamentum, sed non tectum; quia animæ 1203 quæ in amore Dei sunt, non ruunt, unde stantes erant pedes nostri (Psal. cxxi, 2); sed non habent tectum adhuc expectantes augmentum, quod non erit nisi in resurrectione corporum suorum. Post ipsam sane resurrectionem cum angelis erunt in domo quæ habet fundamentum et tectum. Fundamentum est stabilitas æternæ beatitudinis, tectum consummatio et perfectio ipsius.

SERMO LXXXIX (130).

De voluntate Deo semper et in omnibus subjicienda.

Paratum cor meum, Deus, paratum cor meum (Psal. lvi, 8). Via regia, fratres, nec ad dexteram declinat, nec ad sinistram. Porro invenire est hominem semel quidem paratum, non quidem secundo. Si dixerit ei Deus, Ejice ancillam et filium ejus (Gen. xxi, 10), dico autem opera carnis, non cunctatur. Si dixerit, Immola mihi filium tuum quem diligis Isaac (Gen. xxii, 2), hoc plane jam patienter audire non potest, ut fraternæ utilitatis aut unitatis gratia, spiritualis sustinere videatur studii detrimenta. Quidni abiciat facile servus Christi, quidquid ad corpoream pertineat voluptatem? At vero spirituali jucunditate æquanimiter fraudari, quando aut obedientia cogit, aut fraternæ charitatis ratio postulat, hoc plane magnum, et Deo gratum offerre est holocaustum. Memento tamen, non Isaac in hoc sacrificio, sed arietem contumaciæ jugulari.

SERMO LXXX (131).

De multiplici unitate.

1. *Ecce quam bonum et quam jucundum habitare fratres in unum (Psal. cxxxii, 1). Est unitas naturalis, unitas carnalis, unitas virtualis, unitas moralis, unitas spiritualis, unitas socialis, unitas personalis, unitas principalis. Unitas carnalis est inter corpus et animam. Unites carnalis inter virum et*

(130) Alias, 43 ex Parvis.

(131) Alias, 44 ex Parvis.